

HVORFOR OG HVORDAN?

- om oversættelsen af Senecas breve

af Kell Commerau Madsen & Hans Gregersen

Da M.Cl.Gertz leverede sin meget præcise oversættelse af Senecas moralske breve i 1919 (først udgivet 1927), kunne ingen vide, at den ville holde så længe. Grundene til at forsøge sig igen er da også at hente i andre forhold end Gertz' holdbarhed.

Først og fremmest er der sket store ændringer i det danske sprogs brug. Vendinger, der var gængse eller dog umiddelbart forståelige dengang, har nu pådraget sig en ufrivillig aura af fortid, som ikke klæder hverken teksten eller forfatteren.

Vores hovedtanke med den foreliggende nyoversættelse af nogle af Senecas breve har da også været at gå til grundteksten én gang til for på ny at opdage og videregive det, som Seneca ville med sit brevkursus i stoicisme. Det skulle netop tale direkte til nutidens læser, som førsteudgaven gjorde det til datidens.

Den læser vi så for os, var derfor hverken latinkyndig, konservativ eller intellektuel. En almindelig dansker findes måske nok ikke, men hun skulle dog kunne læse brevene som skrevet til sig selv, forestillede vi os.

Vi påstod og påstår, at det danske sprog kan udtrykke alt det, der er brug for i en tekst som denne. Ligeftremt, karsk og nuanceret leverer det almindelige talesprog alle de nødvendige brikker til beskrivelsen af den sene stoicisme i Senecas aftapning.

Det er grunden til, at vi har begrænset brugen af deciderede fremmedord. Kun hvor danske vendinger ikke faldt rigtigt i munden, eller hvor Seneca trods sine pædagogiske anstrengelser så sig nødsaget til at bruge fagtermer, har vi fulgt ham. Men når Seneca er klart bevidst om, at han strukturerer sin tekst over filosofiske overskrifter, men undlader at nævne dem, synes vi oversættelsen skal gøre det samme.

Vi har bestræbt os på at fastholde den ligefremme henvendelse i teksten. Kerneord i tankegangene bestræber vi os på at betegne på samme måde værket igennem.

Endelig har Senecas økonomiske stil været en udfordring. Det retoriske smæld har ikke altid kunnet gengives, men vi har forsøgt. Den eneste bagside ved Gertz' udgave er nemlig dens ordrighed. Vi har villet slanke teksten, så den samlede tegning blev tydeligere. Hovedmotivet for at oversætte igen er nemlig en forvisning om, at der i teksterne ligger tanker, som man stadig kan have gavn og glæde af.

Som tekstudgave er anvendt L. D. Reynolds' Oxford-udgave, Oxford University Press 1965 (og senere) samt Budé-udgaven ved François Préchac, revideret af Antoinette Novara, Paris, Les Belles Lettres 1995.

Noterne er tænkt som de oplysninger, en ganske almindelig læser kunne have behov for.

Peter Wemmelund har som engageret og opmærksom førstelæser givet uvurderlig feedback, men derudover takker vi også Henrik Nisbeth og Johnny Christensen for velvillig interesse og nyttige tilbagemeldinger. Endelig har vi væsentlige indsigter og klarhed at takke Villy Sørensen for. Men arbejdet, glæden ved at oversætte og ansvaret for den endelige ordlyd falder naturligvis tilbage på os.